

Светски дан хепатитиса – 28. јул 2026. године

„Хепатитис: На путу ка елиминацији”

Сваке године 28. јула обележава се Светски дан хепатитиса, здравствена кампања чији је циљ ширење знања о вирусним хепатитисима, значају превенције и тестирања, смањењу стигме и елиминација овог јавноздравственог проблема. Датум је изабран у знак сећања на нобеловца проф. Баруха Самјуела Блумберга, научника који је открио вирус и развио прву вакцину против хепатитиса Б.

Алати потребни за елиминацију вирусног хепатитиса већ постоје. Делотворне вакцине, прецизни дијагностички тестови, терапија за хепатитис Ц и доживотна терапија за хепатитис Б могу спречити инфекцију, спасити животе и смањити број оболелих од рака јетре и цирозе. Упркос томе, значајан број људи остаје недијагностикован, нелечен или без могућности приступа здравственој заштити због стигме, недовољне информисаности или неког облика неједнакости.

Управо на то указује и овогодишњи слоган Светског дана хепатитиса: „Хепатитис: На путу ка елиминацији”. То је позив да се поменуте препреке рашчлане и превазиђу.

Глобална стратегија Светске здравствене организације (СЗО) за вирусне хепатитисе поставила је као циљ да се до 2030. године број нових хроничних инфекција узрокованих вирусима хепатитиса Б и Ц смањи за 90%, а број смртних исхода за 65% између 2016. и 2030. године. Да би се вирусни хепатитис елиминисао као јавноздравствени проблем, потребно је да до 2030. године буде дијагностиковано 90% заражених особа, а да 80% дијагностикованих добије одговарајућу терапију.

Епидемиолошки подаци у Републици Србији

У 2025. години у Србији су пријављена 344 случаја хепатитиса Б и Ц (4% свих заразних болести), што је за 22% мање случајева него претходне године (439), односно скоро два и по пута мање у поређењу са 2016. годином, када је регистрован највећи број случајева (842) у посматраном десетогодишњем периоду.

Током 2025. године акутни хепатитис Б регистрован је код 32 особе, што је троструко мањи број оболелих у поређењу са претходном годином. Хронични хепатитис Б регистрован је код 142 особе. Хронични хепатитис Ц регистрован је код 166 особа, док су три особе умрле.

Од почетка 2026. године, закључно са 15. јулом, укупно је пријављено 145 случајева хепатитиса Б и Ц. Најучесталији су пријављени случајеви хроничног вирусног хепатитиса Б и Ц, по 60 случајева, а следе случајеви са дијагнозом акутног вирусног хепатитиса Б, 18 случајева, и акутног вирусног хепатитиса Ц, 7 случајева. Међу

дијагностикованим случајевима вирусних хепатитиса Б и Ц скоро је двоструко више мушкараца.

Препоруке грађанима

- Тестирајте се на хепатитисе Б и Ц. Саветовање и тестирање које је бесплатно, анонимно и без лекарског упута, доступно је током целе године у сваком регионалном односно окружном институту и заводу за јавно здравље на територији Републике Србије, као и у Заводу за здравствену заштиту студената у Београду (за све грађане);
- Разговарајте са изабраним лекаром о благовременом тестирању, посебно ако постоји повећан ризик од инфекције;
- Вакцинишите децу на време. Имунизација је најсигурнија заштита од хепатитиса Б;
- Избегавајте дељење личног прибора за хигијену;
- Употребљавајте искључиво стерилан прибор за инјектирање;
- Редовно употребљавајте презервативе током сексуалних односа;
- Помозите у заустављању стигме дељењем тачних и проверених информација.

Кључне поруке о напретку ка елиминацији хепатитиса у свету:

1. Напредак је остварен, али свет касни у циљу достизања циљева елиминације вирусних хепатитиса Б и Ц до 2030. године

Према проценама СЗО за 2024. годину, са хроничном инфекцијом узрокованом вирусом хепатитиса Б или Ц у свету је живело 287 милиона људи, од чега 240 милиона са хепатитисом Б и 47 милиона са хепатитисом Ц.

Од 2015. године број нових инфекција хепатитиса Б је смањен за 32%, преваленција хроничног хепатитиса Б код деце млађе од пет година пала је на 0,6%, а чак 85 земаља већ је достигло циљну вредност овог показатеља за 2030. годину од 0,1%.

Ипак, глобално се не напредује довољно брзо јер је број нових инфекција хепатитиса Ц смањен за свега око 8%.

2. Смртност од хепатитиса Б расте и премашила је број смртних исхода од HIV инфекције/AIDS-а

Цироза и рак јетре повезани са хепатитисом Б и Ц однели су у 2024. години око 1,3 милиона живота, што је више од 3500 смртних случајева дневно.

Забрињавајуће је да смртни исходи од хепатитиса Б расту, у 2024. за 17% у односу на 2015. годину, и да су сада готово двоструко бројнији од смртних исхода узрокованих HIV инфекцијом.

Истовремено се пренос вируса наставља, са више од 4900 нових инфекција хепатитисом

Б и Ц сваког дана. Хепатитис остаје један од водећих узрока смрти услед заразних болести, упркос томе што се инфекција може спречити и успешно лечити.

3. Највећи изазови у контроли вирусног хепатитиса су вакцинација на рођењу, дијагностика, лечење и програми смањења штете

Упркос томе што вакцина против хепатитиса Б пружа високу ефикасност од преко 95%, глобални обухват вакцинацијом новорођенчади у 2024. години износио је свега 45%, што је значајно испод дефинисаног циља од 90%. Обухват трећом дозом вакцине против хепатитиса Б код одојчади износио је 84%.

Покривеност лечењем остаје ниска: широм света дијагностиковано је свега 27% особа са хроничним хепатитисом Б, а мање од 5% примало је терапију, док је код хепатитиса Ц дијагностиковано око 36%, а лечено око 20% оболелих.

Особе које инјектирају дроге чине највећи удео међу новим случајевима инфекције хепатитиса Ц, око 44%, а обухват програмима превенције смањења штете (дељење бесплатних, стерилних шприцева и игала) је веома низак, у просеку 35 игала и шприцева по особи годишње, наспрам циља за 2030. годину – 300 игала и шприцева по особи.

С друге стране, безбедност дониране крви и крвних деривата и медицинског инјектирања је на високом нивоу, са око 98% прегледаних јединица крви и 96% безбедних инјектирајућих интервенција у здравственим установама.

4. Елиминација хепатитиса је остварива, примери земаља то потврђују

Елиминација хепатитиса остаје достижна уз снажну посвећеност, стратешко улагање и ефикасну примену мера.

Малдиви су у 2025. години постали прва земља на свету у којој је потврђена елиминација преноса хепатитиса Б, HIV инфекције и сифилиса са мајке на дете.

Египат је прва земља која је достигла највиши, златни ниво у елиминацији хепатитиса Ц, а Грузија је спровела први национални програм елиминације хепатитиса Ц на свету и смањила преваленцију хроничног хепатитиса Ц за 67% од 2015. године до краја 2025. године.

Руанда је у 2026. години постала прва земља у подсахарској Африци која је поднела захтев за потврду елиминације хепатитиса Ц. Ови примери показују да је напредак могућ.

Извор:

1. Global hepatitis report 2026. Geneva: World Health Organization; 2026. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. Available from: <https://www.who.int/teams/global-hiv-hepatitis-and-stis-programmes/hepatitis/reports/global-hepatitis-report-2026>
2. World Health Organization. World Hepatitis Day 2026 [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2026 [cited 2026 Jul 16]. Available from: <https://www.who.int/campaigns/world-hepatitis-day/2026>